

OKTOBER 1914

DE SLAG AAN DEN IJZER

EDMOND RONSE

ADVOCaat

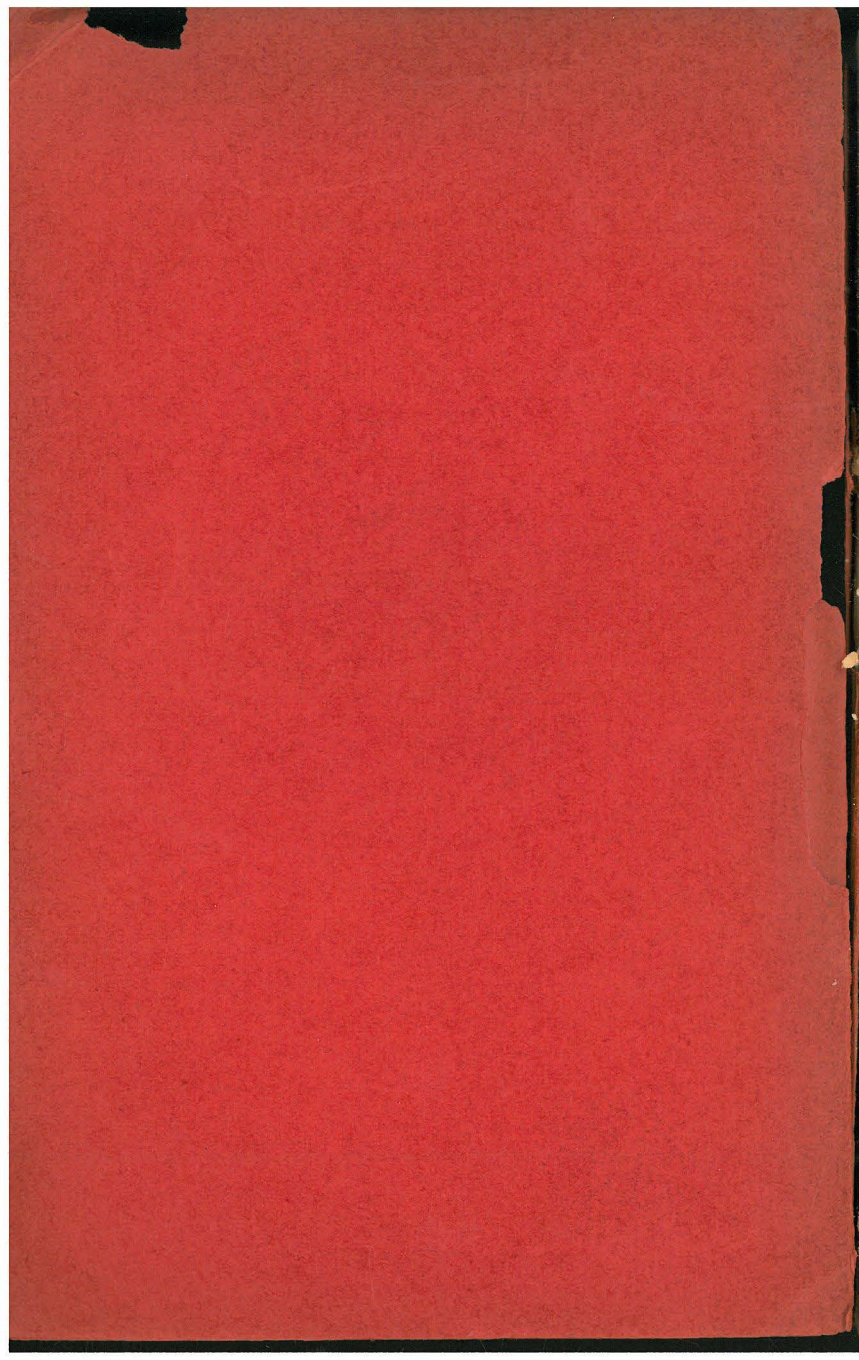
PARIS

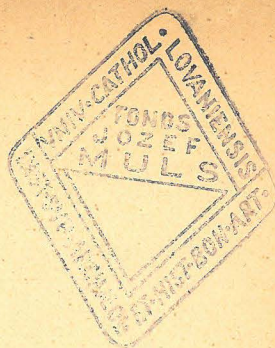
DE MESMAEKER-FROMENT
Rue Dicoëdic, 50

1915

ONDER VOORBEHOUD VAN ALLE RECHTEN

4A 24179

DE SLAG
AAN DEN YZER

4 A 24179

EDMOND RONSE

ADVOCAAT

De Slag aan den Yzer

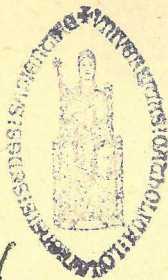

PARIS

—
DRUKKERIJ DE MESMAEKER-FROMENT
50, Rue Ducoüedic, 50

—
1915

LBS 2046837

GK39206-1146

VAN DEN ZELFDEN SCHRIJVER :

L'Emigration Saisonnière Belge,

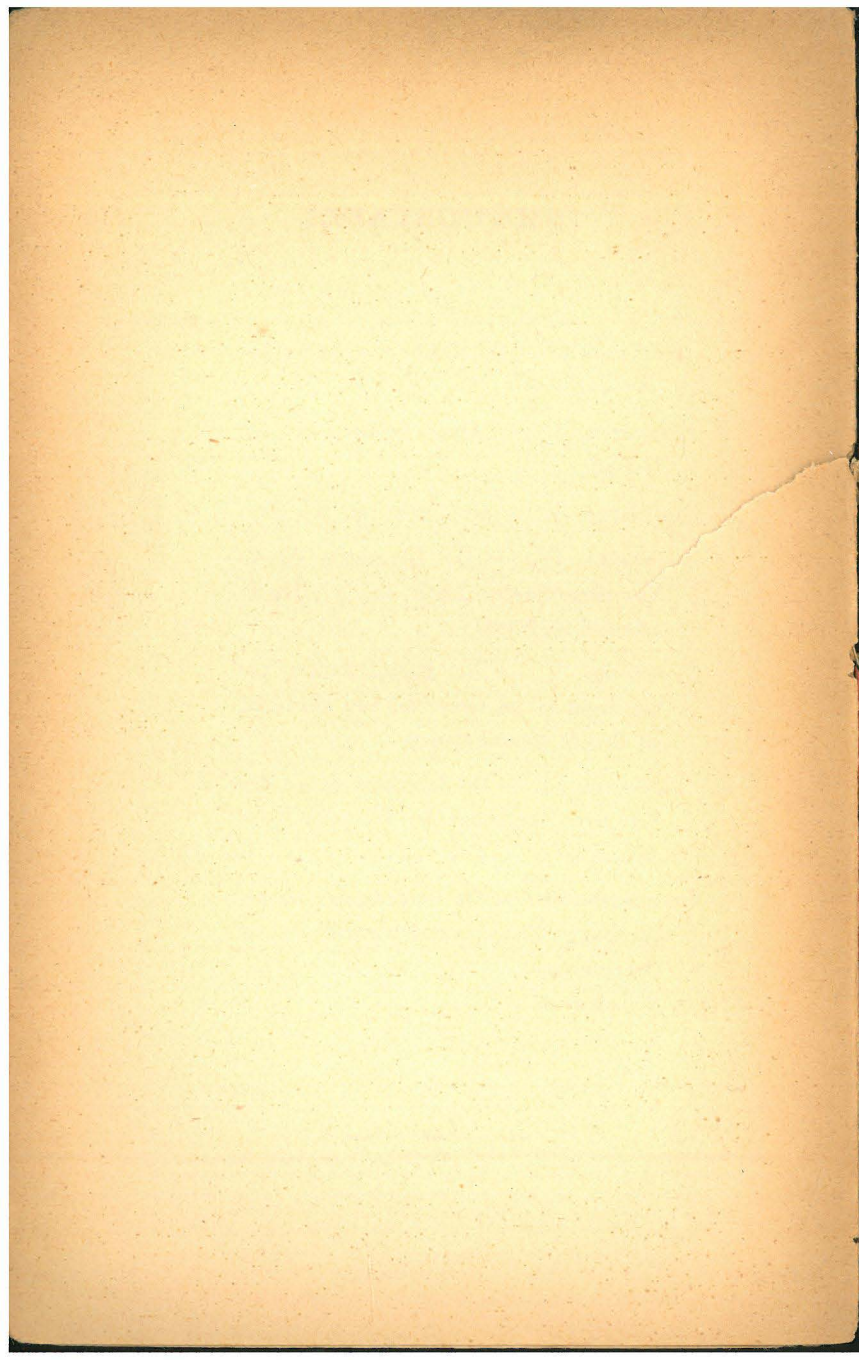
par EDMOND RONSE, Avocat, licencié du
degré supérieur en sciences commerciales
et coloniales. Gand. *Het Volk*. Rue du
Lac, 16 et *Comité de Protection des*
Ouvriers-Emigrants de la Flandre Orien-
tales. Paris, Rue de Charonne, 181. .

3 fr. 50

INHOUDSTAFEL

	Blz.
HOOFDSTUK I. — De aftocht van Antwerpen naar den Yzer	1
HOOFDSTUK II. — Onze Soldaten op het Slagveld.	13
HOOFDSTUK III. — Het Begin van den Slag.	19
HOOFDSTUK IV. — De Gevechten op de Vooruitgeschoven Linie en te Tegen- offensief op Beerst	28
HOOFDSTUK V. — Het Bombardement van het Front en de Gevechten van Dixmuide en Groote Bamburghoeve	49
HOOFDSTUK VI. — De duitschers steken den Yzer over. Aankomst der Fransche Hulp- troepen	71
HOOFDSTUK VII. — De Verdediging van den Spoorweg Nieuwpoort-Dixmuide en de Overstroming.	80
Nawoord	85

DE SLAG AAN DEN YZER

I^e HOOFDSTUK

De aftocht van Antwerpen naar den Yzer.

8^{en} Oktober 1914.

De doodstrijd van Antwerpen is begonnen! De forten van de buitenlinie zijn gevallen, en het zuiderdeel der stad wordt hevig beschoten.

Zal ons leger aan den duitsch ontsnappen?

Hoe prachtig zou het voor hem niet zijn, dit klein maar moedig leger, dat al zijne plannen verijdelde, met den fieren en

rechtschapen Koning, gevangen te nemen!

Maar neen, van de zes legerafdeelingen hebben er reeds vijf de stad verlaten, en zakken naar de kust af, twee bevinden zich ten Westen van het kanaal van Terneuzen en drij ten Oosten. De tweede legerafdeeling is te Antwerpen gebleven met tienduizend Engelschen om de terugtrekkende beweging van ons leger te beschermen terwijl de Belgische kavalerie stand genomen heeft ten Zuiden van Lokeren.

« Den 7^{en} Oktober, schrijft R. R., bevond zich de vijfde brigade van de 2^e afdeeling te Kiel; eindelijk kunnen wij een weinig rust genieten. Rond middernacht begint de vijand Antwerpen ten Zuiden te beschieten. Welk akelig schouwspel! Ik zie in de duisternis de stad branden op zestien verschillende punten, en boven die plaatselijke branden woedt de schrikkelijke gloed van de petrooltancks door den Belgischen genie in vuur gestoken; gestadig hoort men het gedonder van de duitsche artillerie die de stad beschiet.

's Avonds van den 8^{en} Oktober verlaten wij de brandende stad. Het was tijd, het 3^e bataljon van het 25^e linieregiment, dat onze aftocht dekt is in de straten van Antwerpen met de duitschers handgemeen geworden. Wij worden in de overzetbooten opeengestapeld en varen de Schelde over, terwijl de Engelsche troepen en onze artillerie over de brug, door onzen genie gebouwd, den stroom oversteken; denzelfden avond komen wij te Vracene aan, waar wij kantonneeren. »

's Anderdaags gingen de duitschers de stad Antwerpen binnen, in groot gala, met muziek en trompetten.

De dwazerikken! Zij moesten hunnen triomfantelijken intocht in België's borstweer doen, en gedurende dien tijd vlood hun, het leger dat hen voor altijd op den Yzer zou tegenhouden, tusschen de vingers.

O die aftocht van ons leger! Kenners zeggen dat het een meesterstuk was op

krijgskundig gebied, en dit is waar. Maar hebt gij dan onze jongens gezien?

Uitgeput van vermoedinis en overspanning gingen zij de dorpen door, moedeloos. Was voor hen niet alles gedaan? Zij hadden altijd moeten wijken voor d'overmacht en d'overdreven getalsterkte van den vijand; zij vochten voor ons eer en de beschaving. En de beschaving beloofde hun bijstand en die kwam immer te laat.

L., van het 3e linieregiment doet ons wel dien geestestoestand kennen.

« Met genoegén verwijderden wij ons van Antwerpen, gerust zijnde het obussen gedommel niet meer te hooren, want het is onbeschrijfelijk wat wij daar hebben moeten afzien.

Na eenige uren, want de mannen waren afgemat, — zij waren inderdaad zonder ophouden in het bombardement gedurende tien dagen geweest in een der meest aangevallen secteurs, n. l. Waalhem, Duffel —, kwamen wij uitgeput van vermoedinis te

Sint-Niklaas op het statieplein om 1 uren 's nachts aan.

Sedert den dag te voren, hadden wij als voorgevoel dat wij naar Oostende gingen, en hier vernam ik dat zulks waar was. Om drie uur en half was de trein gereed; wij gingen de statie binnen en het regiment nam plaats in eenen der lange treinen die daar manœuvreerden.

Wij vertrokken. Ik vond de reis akelig. Nu eens stilstaan, dan weer vooruit, dan het gefluit van de eerste locomotief die aan de tweede van achter antwoordt; vreezen in den nacht aangevallen te worden door eene vijandelijke macht die de Schelde zou overgestoken hebben, niet weten wie langs dààr den vijand tegenhield, misschien een brug gesprongen, — inderdaad 's anderdaags las ik dat een taube gepoogd had bommen te werpen op den viaduc van den Antwerp-schen steenweg te Gent —; dat alles belette mij te slapen, niettegenstaande mijne vermoënis. De anderen in den wagon sliepen dat het een plezier was om zien.

Rond vijf uur hoorde ik een kloksken wiens geluid ik herkende. Onze trein vertraagt een weinig en ik zie dat wij St-Pieters statie te Gent door rijden. Aan den uitgang der statie zie ik eene zwarte massa staan; het zijn Fransche fusiliers; ik hoor roepen dat er negenduizend ontscheept zijn. Beter laat dan nooit. Nu ben ik gerust, ik slaap in tot aan Oostende. Wij moeten daar blijven tot 's achternoens.

's Namiddags vertrekken wij naar den Haan, waar wij twee dagen rust genieten. Bij 't verlaten van Oostende kruisten wij de Engelsche troepen die te Zeebrugge ontscheept waren. Ons brigade ging langs den eenen kant, de manschappen mank gaande, zich langs den weg slepend, zonder ransel, moede, afgemat, bijna uitgehongerd, weinig officieren; langs den anderen kant trokken duizenden en duizenden Engelschen voorbij, in schoone gelederen, wonderwel uitgerust, frisch en wel gezond. Wat tegenstelling! Indien deze troepen een maand vroeger hier

geweest waren, zouden wij waarschijnlijk meer moed op dezen oogenblik gehad hebben.

Van den Haan gingen wij naar Vlissegheem, 's anderdaags naar Eerneghem; hier bleven wij een dag en half.

Onze soldaten maakten loopgrachten rond 't dorp in de richting van Brugge, om den terugtocht onzer troepen te beveiligen. Volgens het geen ik van lansen vernomen had, waren dien avond (14^{en} Oktober) duitsche ruiters rond Brugge gesignaleerd geworden.

's Anderdaags bezetten onze troepen hunne loopgrachten. Om 9 uur kwamen duitsche ruiters in 't zicht, eenige schoten weerklonken, de mitrailleuze ratelde; maar op dien oogenblik kwam 't orde van retraite, want ten zuiden van ons waren duitsche troepen gesignaleerd. Met haast gaan wij voort langs Moerdijk-Zande, St-Pieters-Kapelle-en Schoore, en steken den Yzer over te Schoorbakke. Al onze soldaten dachten zich te gaan uitrusten en op nieuw te equi-

peeren in Frankrijk. Maar hier, vernemen wij, moeten wij « résister à outrance » d. i. weerstand bieden tot het uiterste, liever sterven dan te wijken. » (15 Oktober)

Heel natuurlijk was het dat L., toen hij met zijn regiment plaats nam in den trein te Sint-Niklaas, bekommerd was aangaande het wellukken van den terugtocht.

Men moest inderdaad vreezen dat de duit-sche legers die Antwerpen belegerden, hun-nen tijd niet zouden verloren hebben, en dat dezen die Aalst bezetten, onmiddellijk zouden vooruitgekomen zijn om het Belgisch leger langs Gent en Eecloo den weg af te snijden.

Nochtans is het grootste deel van ons le-ger, — buiten de nog al talrijke soldaten die gedwongen werden in Holland over te gaan, — gered geworden; en is gansch onze artil-lerie, en een groot deel van onzen voorraad goed op den Yzer aangekomen.

Maar dit alles is niet van zelfs gegaan, en sommige deelen van onze troepen, bijgestaan

door enkele Fransche en Engelsche regimenten hebben den terugtocht met zulke dapperheid beschermd, dat wij, eer onze oogen te werpen op het slagveld van den Yzer, eenen oogenblik moeten stilstaan bij de heldendaden door onze vrienden in de streek van Gent verricht.

Men moest dus, wilde men, den aftocht wel zien eindigen, den vijand op den rechteroever van de Schelde bezighouden, en beletten dat hij langs Gent en Brugge de kolommen in den flank zou aanvallen. Enkel een episode van dien weerstand, die ons het heldhaftig gedrag van onze troepen zal doen bewonderen, het gevecht van Melle - Quatrecht, maken wij hier bekend; niet dat er niets anders bizonders valt aan te stippen, b. v. het gevecht van Berlaere - Schoonaarde, dat van Sint-Laurentius, waar het schadron van kommandant Nyssens zich zoo dapper verweerde; maar omdat wij er haast bij hebben onze jongens op den Yzer te vervoegen.

Het gevecht van Melle - Quatrecht greep

plaats van 9^{en} tot 11^{en} Oktober en had voor doel den weg van Gent - Eecloo aan den vooruitrukkenden pruis te versperren.

Het waren, de Fransche marinefusiliers, zes duizend man sterk, aangevoerd door den Admiraal Ronarc'h die met onze troepen ook zeer weinig talrijk, gedurende drij dagen 45.000 duitschers gingen terugslaan.

Generaal Clooten voerde het bevelhebberschap over onze troepen : een detachement vrijwilligers, een schadron ruitery, en den groep artillerie van de 4e gemengde brigade.

De twaalf stukken van dezen groep bewezen dààr prachtige diensten.

De duitschers die van Aalst komen, willen op 9^{en} Oktober, te Quatrecht den weg naar Gent oprukken, maar dààr botsen zij op de Fransche fusiliers, die den vijand bestrijden ; op eens moeten deze, wijkende voor de overmacht van de duitschers zich op den talus van den ijzerenweg terugtrekken.

Reeds zegevierend komen de pruisen het dorp buitengestormd ; daar kletsen de vlagen

schroot doodend in 's vijands rangen, die terug moet wijken. Het schieten van onze kanonnen is zoo moorddadig, dat de Fransche fusiliers hunne hoerrahkreten niet kunnen bedwingen.

Eene duitsche batterij heeft post gevat aan den overgang van den ijzerenweg te Quatrecht.

Zij zal er niet lang staan, want onze 7^e batterij pakt ze vast, doet de caissons springen, doodt bijna al de paarden, en de duitschers, niet meer wetende, waar zich te verduiken, slaan op de vlucht hunne stukken achterlatend.

Een weinig later houdt onze artillerie de duitschers die aanvallen in het bosch van Gontrode, tegen en ondersteunt werkdadig eenen prachtigen tegenaanval van de fusiliers.

Maar onze troepen en hunne Fransche vrienden moeten zich den 11^{en} Oktober terug trekken, onder de bescherming van de Engelschen, die den zelfden dag, door generaal Cappers aangevoerd, te Gent aangekomen waren.

Zonder haast, langs Aalter en Thielt trekken zij Vlaanderen door, als hadden zij besef dat hunne zending volbracht was. Welhaast zullen wij ze op den Yzer terugvinden.

11^e HOOFDSTUK.

Onze Soldaten op het Slagveld.

Op 15^{en} Oktober, te middernacht, ontving ons leger, dat eene lijn bezette, gaande van Meenen tot Ghistel, order zich terug te trekken op het kanaal van den Yzer.

Wanneer gij op den dijk gaat die langs de vaart loopt, van Dixmuide naar Nieuwpoort, ziet gij rechts van u, de vlakte, die zich uitstrekt, verre, zeer verre. De velden met beeten beplant wisselen af met bosschjes en weiden doorsneden met grachten, en in dat bont verschiet rijzen de dorpen voor u: eene kerk, grijsd en oud, en in het ronde, hofsteden, wier roode pannen, of goudgele stroodaken, blakeren in de gloeiende zon.

Links van u is het tafereel een weinig verschillend. Bijna geene bosschjes, weinig velden, veel weiden met grazend vee, hier en daar eene groote hofstêe, van verre gelijkend op een versterkt kasteel omringd met water. Tusschen het kanaal van den Yzer en den talus van den ijzerenweg van Nieuwpoort naar Dixmuide, kronkelt de rivier die parallel loopt aan het kanaal tot dicht bij Nieuwpoort. Maar grachten en beken zijn er overal, smalle en breede, deze laatste met dijken. De wegen ook looplen hooger dan het omliggend land. Gansch deze streek, en een groot deel van den rechter oever van het kanaal ligt lager dan de zee, en het zijn de groote sluizen van Nieuwpoort, en de ontelbare sluisjes der wateringen van het binnenland, die het land tegen de overstroming verdedigen.

Wanneer de drukking der duitschers te zwaar zal worden, zullen al die sluizen in 't werk komen, en de vruchtbaarste streek van België zal onder 't bijten der zoute

wateren den meineedigen vijand en zijne kanonnen begraven.

Vast staat het nu, dat het doel van den duitschen staf was, den linker vleugel der verbondene legers te draaien. Wanneer hij botsend op het Belgisch leger, dat hij volkomen uitgeput waande, er zulke hevige tegenstand ontmoette, veranderde hij zijn plan, en zijne geweldige aanvallen hadden dan enkel voor doel, onze lijnen door te boren en Calais te bereiken.

Ons leger moest dus, kost wat kost, den doorgang aan den aankomenden vijand versperren; de Koning had het beloofd aan den Opperbevelhebber.

Het kanaal van den Yzer, heeft tusschen Nieuwpoort en Dixmuide eenen loop die de vorm van eenen boog aanneemt, terwijl de helling van den ijzerenweg van Nieuwpoort-Dixmuide, er de koord van is. Deze laatste, alsook de dijk langs het kanaal, zullen in den slag eenen grooten rol spelen. Onmiddellijk ziet men ook het belang, dat sommige

punten, als de twee bovengenoemde steden, opleveren. Men moet ze tot het uiterste verdedigen, want vallen zij in 's vijands handen dan loopt ons leger gevaar van achter gevat te worden. Dixmuide nochtans, bijna uitsluitend op den rechter oever gebouwd zijnde, levert min belang op dan Nieuwpoort, die zich op den linker oever bevindt.

Op het kanaal zijn er nog eene reeks vooruitkomende punten en bruggen, die men volstrekt moet verdedigen : Sint Joris, Schoorbakke, Stuivekenskerke en tal anderen waar de strijd zal woeden.

Daar ons doel was, den vijand den doortocht van den Yzer te beletten, deed de staf aan onze troepen op 15^{en} Oktober eene lijn bezetten op den rechter oever van het kanaal gaande van Lombaertzijde naar Eessen, langs Mannekensveere, Schoore, Keyem, Beerst, Vladsloo.

Men had aan den koning gevraagd gedurende 48 uren met zijn leger weerstand te bieden, hem beloovend hulptroepen te zenden ten laatste den 18^{en}.

Hij stond er voor in. De 18^e kwam; de hulptroepen waren daar niet, een spoorweg-ongeval belette hun vervoer. De 19^e Oktober brak aan; de slag woedde en nog geene hulptroepen te zien. De 20^e, niets. De slag woedde heviger en de Belgen besloten niet te wijken, en alleen te sterven voor de verdediging van de laatste Belgische steden, voor hun Koning en de Nationale Eer.

Toen drij dagen later de Fransche hulp-troepen aankwamen, vonden zij onze jongens uitgeput, vermagerd, zonder eten noch drinken, besmeurd en beslijkt, met eene zonderlinge vlam in d'oogen. Zij hadden honderden aanvallen afgeslagen. Zij wilden nog niet sterven!

O prachtige en edelmoedige soldaten van België! Ten getalle van 60.000 (1),

(1) Onze troepen werden in den strijd bijgestaan door de 6000 moedige Fransche fusiliers van admiraal Ronarc'h; wij komen er later op weer. Velen denken dat ons leger met het begin van den strijd enkel 40.000 man sterk was; wij hebben gegronde redenen om te denken dat 60.000 een overdreven getal is.

hebt gij 150.000 Duitschers tegengehouden, 40.000 (1) Duitschers gedood en met uwe veldartillerie hebt gij den strijd geleverd tegen het zwaarste geschut dat ter wereld was. Prachtig was uw weerstand, want de sterkte van uw vijand kendet gij, en de macht van zijn uitrusting. Edelmoedig was uw weerstand, want uw jong bloed hebt gij vergoten zonder aarzelen en bijna met vreugde. (2)

Voor de tweede maal zijt gij de onsterfelijkheid binnengetreden.

(Mededeelingen die ons toekwamen van officieren die den strijd meededen spreken allen van 40.000.) Het getal van 60.000 wordt aangegeven door M.G. Ward Price in den *Daily Mail*, en door den *Le XXe Siècle*.

(1) Volgens M.G. Ward Price in den *Daily Mail*.

(2) Ons leger verloor rond de 15.000 man aan gekwetsten, dooden en vermisten in den eigenlijken slag.

IIIe HOOFDSTUK

Het Begin van den Slag.

(16^{en} en 17^{en} Oktober 1914)

De vijand nadert.

Ons leger bezet de aangeduide verdedigingslijn. De piotten graven loopgrachten, de genie kapt de boomen uit, blaast de hoeven weg die het schietterrein belemmeren, vernielt de mikpunten als torens en windmolens; de mitrailleuzen worden geplaatst aan al de bruggen en doorgangen die zich op de lijn bevinden en de kanonnen rollen in een langen draf over de hooge wegen.

Van aan de zee tot een weinig boven Dixmuide, bevinden zich in de volgende

orde de troepen die welhaast handgemeen zullen worden : 2^e, 1^e, 4^e en 5^e Belgische legerafdeelingen; Dixmuide wordt bijzonder verdedigd door de 6.000 Fransche fusiliers van admiraal Ronarc'h en 5.000 Belgische soldaten, voornamelijk de 11^e en 12^e linie-regimenten, een groep artillerie onder kommando van majoor Pontus en een weinig later de divisie artillerie van de 3^e legerafdeeling.

De Belgische troepen te Dixmuide staan onder bevelhebberschap van Generaal Meiser.

Maken de reserve uit : de 3^e en 6^e legerafdeelingen en de kavalerie.

'tIs op dit oogenblik dat aan onze troepen het dagorder door den Koning op 13^{en} Oktober geschreven bekend gemaakt wordt:

SOLDATEN,

Ziedaar twee maanden en nog meer dat gij strijdt voor de rechtvaardigste der zaken, voor uw haardsteden, voor de nationale onafhankelijkheid.

Gij hebt de vijandelijke legers in bedwang

gehouden, drie belegeringen onderstaan, verscheidene uitvallen gedaan en langs een smallen gang en zonder verlies eenen langen aftocht gemaakt.

Tot nu toe blijft gij afgezonderd in dien onmetelijken strijd. Nu bevindt gij u aan de zijde der dappere Fransche en Britsche legers. Aan u behoort het, door den taaien moed waarvan gij zooveel bewijzen hebt gegeven, de faam onzer wapens vol te houden.

Onze nationale eer staat op het spel.

SOLDATEN,

Beschouwt de toekomst met vertrouwen, strijdt met moed. Dat uit de stellingen waarin ik u plaats zal, uwe blikken alleen naar voren gewend wezen en aanschouwt als verrader van het vaderland hem die het woord terugtocht zal uitspreken zonder dat daartoe uitdrukkelijk bevel worde gegeven.

Het oogenblik is daar om met de hulp onzer machtige bondgenooten den vijand te verjagen van den bodem van ons dierbaar vaderland,

welken hij, spijs zijne verplichtingen en de geheiligde rechten van een vrij volk, heeft overweldigd.

ALBERT.

Een ooggetuige, schrijft, dat na het lezen van deze proclamatie de geestestoestand van onze troepen « uitnemend » is. De woorden van den geliefden Vorst hebben onze soldaten nieuwen moed gegeven en al hun lijden doen vergeten.

Op 16^{en} Oktober, om 16 1/2 uur, dondert het kanon voor d'eerste maal aan de boorden van den Yzer.

Men weet, dat het doel van den vijand op dat oogenblik enkel was, zich rekenschap te geven van de manier op dewelke de lijn, door ons leger bezet, verdedigd werd, de ernstige pogingen van doorbreken geschieden eerst twee dagen later.

De twee uiteinden van den boog door onze troepen gevormd : Nieuwpoort en Dixmuide, lokten hem bijzonder aan.

Hij begon met Dixmuide. De Fransche fusiliers ondersteund door onze 75 mm. batterijen, mochten den eersten aanval afweeren; zij deden het met klank.

« Den 16^{en} om 16 1/2 uur, heeft de vijand zijnen eersten hevigen aanval gedaan, die gansch den nacht en een deel van den volgenden dag duurde. Mijne sectie bezette eenen loopgracht op de eerste linie. De eerste shrapnels vielen te kort, maar de duitsche artilleurs slaagden er in welhaast Dixmuide te bereiken, nochtans zonder groote deernis voor ons noch voor de huizen. Van uit onzen loopgracht in een beetenveld gedolven, zien wij de duitsche infanteristen, naar eenen molen loopen, die altijd voortging met draaien, als stond hij op honderd kilometers van het slagveld. Dat had mijn argwaan aangestoken. Nu weet men welk graan hij maalde en dat ieder beweging zijner vlerken eene aanduiding was voor den vijand. Hij zal in de toekomst niet meer roeren, een salvo van onze Belgische

kleine kanonnen heeft hem omvergekanteld.

Stilaan waren de duitschers tot op 300 meters van ons gekomen. Zij verscholen zich in eenige hoeven, uit dewelke zij gedurig op ons schoten. De nacht had zich over de aarde uitgestrekt; zij hadden twee strooioppers in brand gestoken, reusachtige fakkels, die onze loopgrachten verlichtten, maar die ons ook toelieten al hunne bewegingen na te gaan, en met zekerheid en juistheid op hen te mikken. Ook bleven er dien nacht veel liggen. » (1)

Onze artillerie deed in deze omstandigheid zulk goed werk, dat de duitschers langs dien kant niet meer zullen roeren gedurende enkele dagen.

Dienzelfden dag van 17^{en} Oktober komt de vijand in aanraking met al onze voorposten; onder de bescherming van hunne veldstukken, die onze stellingen opzoeken,

(1) Volgens Jean Capikerne. Lectures pour tous. van 15 April 1915 Bl., 854.

komen de duitsche infanteristen vooruit, maar onze jongens ontvangen hen op een moorddadig vuur dat hunnen vooruitgang stuit.

Op Nieuwpoort nochtans zakken belangrijke legermachten af, die ook op eene uitstekende manier ontvangen worden.

Dien dag wordt de secteur van Nieuwpoort-St-Joris, zooals wij het reeds zegden, verdedigd door zekere elementen van de 2^e legerafdeeling, en voornamelijk door het 7^e linieregiment met het 27^e samengesmolten en de artillerie van de 7^e gemengde brigade; meer ten Oosten bevindt zich de 1^e legerafdeeling.

Met het krieg van den dag, komen de duitschers vooruit langs de zee, zonder argwaan. Op de hoogte van Oostende, komt een hagel van granaten op hen neergekletterd; verbijsterd vliegen zij naar de duinen, waar onmeedoogend het doodend vuur hen vervolgt. Om aan het geschut van de Franco-Engelsche vloot, die

voor Oostende kruist te ontsnappen, blijft aan den vijand niets anders over dan zich te verduiken.

Een weinig later, signaleert men de aankomst van talrijke duitsche cyclisten; de wielrijderskompagnie van de 2^e legerdivisie wipt op hare zadels en trekt den vijand te gemoet, die leelijk gehavend in aller ijl moet vluchten.

Ondertusschen hadden de duitschers, die te Oostende zoowel ontvangen werden, zich hervormd en rond den middag meldt de hoofdwacht van het 7^e linie te Mannekensveere, dat de vijand in aantocht, van Slijpe naar St. Pieters-Kapelle, dit laatste dorp bezet heeft.

Onmiddellijk rent een groep ruitery, waaronder een Canadeesch detachement van het 3^e regiment lancers, aangevoerd door den wakkeren kommandant Nowell, en een groep wielrijders, ondersteund door twee automitrailleuzen naar het dorp en verjagen den vijand.

Dien dag had de secteur geen infanterie-aanvallen meer af te weren, maar een helsch bombardement ving aan. Onze batterijen die reeds drie maanden in den slag waren donderen en beantwoorden met het beste gevolg de duitsche stukken. Zoo geweldig was het bombardement dat onze 27^e batterij die zich op een gegeven oogenblik naar de Violet-hoeve moet begeven, stuk voor stuk er moet naar toetrekken.

Gansch den namiddag daverde de lucht en vlogen de granaten op Nieuwpoort.

Op sommige oogenblikken werden de duitsche batterijen door het kruisvuur van onze kanonnen en dat der oorlogschepen, tot zwijgen gebracht. Later herbegon het helsch vuur, en de nacht die langzaam daalt, en aan menschen en zaken meer ingetogenheid geeft, herinnert den barbaar die in ons lief België zooveel onheilen pleegde, dat het kleine Belgisch leger nog niet dood is, en dat het hem nog vele levens zal kosten.

IVe HOOFDSTUK

De Gevechten op de Vooruitgeschoven Linie en de Tegenoffensief op Beerst.

(18^{en} en 19^{en} Oktober 1914)

Op 18^{en} en 19^{en} Oktober, gaat de vijand Dixmuide en Nieuwpoort trachten te naderen en in te nemen; om er toe te geraken zal hij niet rechtstreeksch de twee bovengemelde bruggehoofden aanvallen, maar door een hevig bombardement, gevolgd door infanterieaanvallen die geschieden tegen onze vooruitgeschoven linie, zal hij zoeken het Belgisch leger op den Yzer terug te slaan, hopen de dan Dixmuide en Nieuwpoort gemakkelijker in te nemen.

Heden gebeuren, waarlijk de eerste zware gevechten, het gros der vijandelijke troepen is inderdaad aangekomen, en het Belgisch leger, dat zeker uitgeput is, moet verslagen worden vooraleer hulptroepen aankomen. Wij zullen zien hoe de 1^e en 4^e legerafdeelingen alsook een deel van de 2^e, voornamelijk het wakkere 7^e linieregiment, tusschen het kanaal van Nieuwpoort en den grooten weg van Dixmuide naar Thourout met den grootsten moed verscheidene aanvallen zullen afslaan, enkel terugwijkend wanneer het getal vijanden te overgroot is.

Dien dag wordt ons front beschoten met eene buitengewone hevigheid. Niettegenstaande dat zullen onze jongens in hunne loopgrachten stoïsch den vadergrond verdedigen, terwijl onze kanonnen die reeds drie maand in den slag waren, gedekt of in open veld vooruitkomend, de plompe duitschers gloeiend lood tusschen de ribben zenden, en donderend roepen tot onze soldaten: «Helden, een groote strijd vangt aan,

eerlijkheid tegen valscheid, recht tegen macht, heil ons Vaderland en wee de snoo-daards! Moed! Moed! Moed!... »

's Morgens vroeg reeds moeten enkele voorwachten door het 6^e linie langs het kanaal van Passchendaele opgesteld zich terugtrekken voor eene belangrijke vijandelijke macht, waarvan een deel gericht is tegen het 7^e, geschrant aan de Eendrachtbrug te St. Joris bij Nieuwpoort, en een ander deel zich meer Zuidwaarts begeeft.

De twee hoofdwachten van het 7^e bevonden zich te Mannekensveere en een weinig ten Noorden van dit dorp. De laatste wordt hevig aangevallen, en rond 11 1/2 ure is het de beurt aan deze van Mannekensveere. Onze weerstand is prachtig, een hevig geweervuur, het getakkel der mitrailleuzen, gepaard met een hevig artillerievuur, verplicht den vijand zich te verbergen, maar nieuwe duitsche troepen komen altijd aan, en Mannekensveere wordt door hen ingenomen terwijl het 7^e zich op den

linker oever van den Yzer moet terugtrekken. De batterijen van de 7^e gemengde brigade beginnen op dit oogenblik de beschieting van het dorp met zulkdanig gevolg dat de vijand zich moet verscholen houden en het niet mag wagen vooruit te komen. Terzelvertijd begint de duitsche artillerie het bombardement van St. Joris, waar het 7^e zich bereid Mannekensveere weer in te nemen.

Terwijl dit regiment de eerste bewijzen geeft, van wat men van hem gedurende dezen nieuwen strijd mag verwachten, wordt er met niet min hevigheid gestreden op gansch het front.

Eene duitsche brigade voetvolk doet een aanval tegen Sint Pieters-Kapelle, dat enkel verdedigd is door wielrijders en lanners; moedig kampen zij tegen den vijand, die te talrijk zijnde hen noodzakelijk zoude hebben afgemaakt zonder de heldhaftige tusschenkomst der automitrailleuze, gevoerd door den soldaat vrijwilliger Legrand van

het 1^e Jagers die met de grootste bedaardheid, onder een regen van kogels, gedurende meer dan een half uur zijne machien geleidde op de gevaarlijkste punten, en op zulke wijze de aftocht mogelijk maakte.

Te Leke, waar twee schadrons en eene afdeeling artillerie het dorp bezetten, worden deze laatste aangevallen door belangrijke machten; een oogenblik vreest men voor den terugtocht, maar onderluitenant Joly van het 3^e Lansiers komt vooruit met zijne automitrailleuze, en brengt in 's vijands rangen zulke verliezen teweege dat onze troepen zonder merkelyk verlies het dorp kunnen verlaten.

Al deze voorposten worden stilaan gedwongen naar de vooruitgeschoven linie terug te trekken waar het spel ook aan den gang gaat.

Aangaande de gevechten van Spermalie en Schoorbakke, schrijft L. : « Den Zondag morgend, volgens hunne gewoonte vielen de duitschers onze voorposten te Zande

aan. Het 1^e bataljon van het 3^e werd nog al erg gehavend. Van op den oever kon ik aan een deel van 't gevecht tegenwoordig zijn. Een schadron lanseniers dat van 't Westen op den weg van Spermalie kwam, werd geweldig door de vijandelijke artillerie vervolgd en gelukkiglijk dat zij zich in 't dorp van Spermalie gedurende een half uur verschuilen en zoo uit het oog van den vijand geraken. Een onzer kanons dat de hoofdwacht vergezelde bracht schrikkelijke verliezen in de vijandelijke rijen tweeweg, maar moest terugtrekken na een uur of twee omdat het aan het vuur der infanterie blootgesteld was. Op dat oogenblik kwam het ambulancierijtuig op den weg naar de brug van Schoorbakke gereden. Het viel in 't zicht van duitsche observateurs en weldra kwam eene granaat op dertig meters er voor vallen. 't Was eene zware, van een kaliber ongeveer in de twintig of de dertig. De brisant valt juist nevens den weg voor een groepje soldaten : een groote kolom aarde vliegt een vijftien-twintig meters hoog, een

zwarte stofzuil verbeeldend. Te lang vallen ze dus. De paarden zetten aan 't harddraven. Nu ploffen de « Train-Blocs » zoo noemen we de zware granaten van in de dertig achter het rijtuig van 't rood kruis neer. Nu komen er twee tegelijk juist nevens het gespan vallen in den gracht, een brok staal komt terecht op den rug van een der paarden; mijn hert krimpt van schrik als ik de granaten rondom het rijtuig zie vallen, doch gelukkig is er niemand geraakt, als per mirakel. Weldra verbergt een groep huizen de voiture aan den vijand en gansch bezweet kunnen de paarden de brug veilig oversteken. Dat was eene verwittiging dat welhaast de dans voor Ons ging beginnen. Inderdaad, 's achternoens begon het bombardement van den oever; het was nog licht veldgeschut dat weinig kwaad aan de tranchées verrichtte. Maar de bevelhebber van den groep artillerie die met ons werkte stond aan den oever den vijand na te speuren. Welhaast zag hij in de verte op den weg van Schoore

naar Spermalie een regiment duitsch voetvolk « Par quatre » in dichte drommen marcheeren. « Op zooveel duizend meters » telefoneerde hij : « twee honderd meters te kort. » Nu vielen onze shrapnels juist in de kolom, eene eerste laag, eene tweede en zoo voort. Met 't eerste schot, op kommando lieten de duitschers zich vallen ; maar weldra was het volop overrompeling in hunne rijen ; de soldaten liepen 't veld in naar hunne officieren niet meer luisterend ; maar deze zaten hen achterna en jaagden ze met den blooten sabel en den revolver weer in de rijen. Dat was weer ons spel en wij schoten daarin met 't kanon dat het een plezier was. Spoedig waren ze gansch in wanorde uiteengestrooid. »

Een weinig meer ten Zuiden vallen de duitschers met de grootste hevigheid Keyem, Beerst en Vladsloo aan. Het was de 4^e legerafdeeling, die hunne infanterieaanvallen door hevig kanonvuur ondersteund, moest afweren.

Niettegenstaande den moed van onze soldaten wordt Vlagsloo om 2 uur in den namiddag door den vijand bezet; de aanval op de twee andere dorpen is zoo geweldig dat admiraal Ronarc'h die Dixmuide bezet, aan kolonel de Vleeschouwer order geeft eene batterij (de 50^e) te zenden om Vlagsloo en den Oosterkant van Beerst te beschieten en dat hij zelf, om langs dien kant ons front een weinig te verlichten, eene verkenning zendt op Beerst, die uitgevoerd wordt door een bataljon fusiliers en Belgische automitrailleuzen. Niettegenstaande dit alles valt Keyem in de handen van den vijand. Onze troepen die het dorp moeten verlaten steken nochtans den Yzer niet over en houden stand op den rechter oever van de rivier. In eenen prachtigen stormloop nemen zij, krachtdadig door onze moedige kanonnen ondersteund, het verloren dorp en hunne vorige stellingen gedurende den nacht weer in.

Op het bruggehoofd van Dixmuide worden dien dag geene eigenlijke aanvallen gedaan.

Onze jongens en hunne Fransche vrienden houden zich onledig met het versterken der stelling en worden er krachtig opgebeurd door een bezoek dat een Fransche schrijver, op volgende wijze vertelt : « Dien dag nog hadden onze fusiliers eene aangename verrassing; een officier van groot gestalte, niet een woord sprekend, met een ernstigen blik, in eenen zwarten dolman gekleed, kwam met den admiraal de loopgrachten van den Yzer bezichtigen. Het onderzoek had hem moeten vergenoegen. Hij drukte de hand van den admiraal en, terug op de helling gekomen, bleef hij een oogenblik onbeweeglijk, om den driehoek van moerassen, die gansch zijn koninkrijk nu uitmaakte te bezien : het was Albert de 1e » (1).

(1) Dixmude. Un chapitre de l'histoire des Fusiliers Marins, par Charles LE GOFFIC. *Revue des deux Mondes*, 1er Mars 1915. In nota « Deze is een voorbeeldige koning. Ik heb hem de tranchées zien doorloopen; dat is 'nen man. » (Brief van den matroos A. C..., 30 October.)

Gedurende dien tijd werden al de voorbereidselen gemaakt om Mannekensveere weer in te nemen. Twee kompagnies van het 3e bataljon van het 7e en eene sectie mitrailleuzen hadden de opdracht ontvangen onze lijn langs dien kant weer te herstellen.

Rond 18 uur, trekken onze soldaten aangevoerd door major Evrard, de Eendrachtbrug over. De vooruitgang die krachtdadig door onze batterijen ondersteund wordt, geschiedt nochtans moeilijk, daar de Duitschers zich bevinden tot in de eerste huizen en hunne artillerie het te doorloopen terrein gestadig bombardeert.

Om 11 uur 's avonds is major Evrard er in gelukt met zijne troepen de eerste huizen van den westerkant van het dorp te bezetten. Het detachement brengt den nacht door in het dorp, op eenige meters van den vijand, die ondertusschen versterking in manschappen en mitrailleuzen ontvangen heeft.

Op aanvraag van major Evrard stormt om 9 ure van den morgen van 19^{en} Oktober

eene kompagnie ter versterking over de Eendracht-brug vooruit. Sinds 't eerste uur van den dag heeft de vijand een nieuw en nog heviger bombardement van gansch het front begonnen.

Pas over de brug, klettert een hagel van schroot in de rangen van de vooruitkomende kompagnie; haar kommandant Dungelhoef valt doodelijk getroffen te midden van gewonde soldaten. De overblijvenden aarzelen een oogenblik; maar reeds rukken zij weer vooruit, van gracht tot gracht. Maar het vijandelijk vuur neemt toe; onmogelijk wordt het aan de kompagnie verder te gaan en aan major Evrard de munities die hem volstrekt noodig zijn te verschaffen; ook moet hij den terugtocht bevelen. Heerlijke terugtocht : onder een artillerie- geweer- en mitrailleuzenvuur trekken de twee kompagnies strijdend, langzaam terug, meer dan een uur en half gebruikend om de 800 meters die Mannekensveere van de Eendrachtsbrug scheiden af te leggen. Major Evrard, die erg

gewond werd aan den schouder, trekt de laatste de brug over. (1)

De Belgische artillerie heeft gedurende dit gevecht met de grootste krachtdadigheid de vijandelijke bevochten. Zeker is de kamp ongelijk, want onze stukken van 75 mm. moeten strijden met de zware stukken van den vijand die, nu aangekomen, den 19^{en} Oktober het front aan een helsch bombardement onderwerpen. Niettegenstaande dit, belet de artillerie van de 7^e gemengde brigade den vijand, in Mannekensveere verscholen, vooruit te rukken.

's Avonds van dien dag had het 7^e reeds 7 officieren en 200 man verloren.

Terwijl het epos van Mannekensveere zoo roemrijk eindigde voor het 7^e, doet de vijand op het bruggehoofd van Nieuwpoort eene reeks aanvallen die allen met eene buitengewone kracht gebroken worden; drij op Lombaertzijde worden ook terug-

(1) Volgens « *De(n) Legerbode* » Nr. 107.

geslagen. Wonder is het dat onze soldaten, die altijd hadden, moeten wijken op dit laatste brokje vadergrond, als onwrikbaar vastgegeven zaten! Welke moed daarvoor noodig was kan men enkel begrijpen wanneer men weet hoe de secteur van Nieuwpoort op dit oogenblik en gedurende den ganschen dag van 19^{en} Oktober, gebombardeerd werd door dozijnen duitsche 77 mm. batterijen, kanonnen van 13,5 cm. en het nog zwaarder geschut dat opgesteld was te Westende.

Onze artillerie, deze van de 7^e gemengde brigade, en deze van de Franco-Engelsche vloot beantwoordden zonder ophouden. Op sommige oogenblikken hing er als een wolk van staal boven enkele plaatsen; voeg daarbij het gekletter der geweren, het geratel der mitrailleuzen en het gedonder van de ontploffingen door den genie teweeggebracht, en onmiddelijk ziet men dat onze jongens die aan den Yzer streden, mannen zijn, die in onzen geest en in dezen van het

nageslacht moeten overleven als toonbeelden van moed en onverschrokkenheid.

Dit hevig bombardement greep plaats op gansch het front en overal werd de zelfde moed aan den dag gelegd. Luisteren wij liever naar L., die ons de beschieting van den secteur van Schoorbakke volgender wijze beschrijft :

« Ons bataillon (3^e Liniereregiment) lag aan eenen vooruitspringenden bocht van den Yzer, van af de brug van Schoorbakke tot voorbij den draai van St. Joris, waar het 23^e lag. Wij voorzagen eenen hevigen strijd; ook namen wij voorzorgmaatregelen, opdat de geneeskundige dienst het meeste nut zoude opleveren. Op vier honderd meters van den stroom stond eene brouwerij, waar dichtbij zich vier stroomijten bevonden; wij groeven een hol in de schelven en plaatsten daarboven verscheidene bussels stroo; zoo hadden wij eene soort nis, elk van zijnen kant, waar men zich in

veiligheid kon zetten. Onze hulppost was te midden van de mijten. De soldaten hadden individueele loopgrachten, om niet in de zijde genomen te worden; bijna allen hadden periscopen gemaakt door middel van twee spiegels : zoo konden zij zien zonder zich bloot te stellen.

Op Maandag 19^{en} Oktober, van 's morgens vroeg begon het bombardement in al zijne hevigheid. Gewoonlijk schieten de duitschers eerst met zware granaten om de soldaten uit de loopgrachten te jagen of ze kapot te maken, en als zij denken dat ze er uit zijn schieten zij met shrapnels. Deze laatste hoort men bijna niet afkomen. Het is maar wanneer zij openspringen dat men een speciaal gezoef hoort als een langgerekte «tsjoe». Soms tijds voelt men den kop of eene zware brok op zich afkomen als eene sirène die in gang zet. De granaten komen af als een wagenske dat op ongelijke riggels loopt; het geluid komt al erger en erger toe, maar niet gansch regelmatig, en

spoedig daarop gevoelt men eenen grooten slag : alles daverd; de grond waarop gij staat, beweegt, en eenige seconden daarna ziet ge de brokken staal en aarde rond u kletsen!

Volgens 't kaliber maakt de granaat een min of meer grooten put. Een obus van 7,5 cm. maakt eenen kegelvormigen put van ongeveer eenen halven meter basis; een van 15 of 30 cm. maakt eenen put van 4 à 6 meter basis en omtrent twee meters diep. Deze hoort men afkomen met een zwaar geratel als van eenen stoomtrein, met hotsen en botsen, en dan ziet men een stofkolom van twintig meters hoog, zwart indien de obus op de aarde valt, rood op de huizen, soms geel, en daarna hoort men een vervaarwekkend geplof en voelt ge den grond daveren. Sommige granaten hoort ge niet afkomen; het zijn die — geloof ik — der mortieren.

Op 'nen nacht werd ik zoo achtervolgd, op eenen weg dwars door het bloote veld,

maar die gerepereerd was. Boven u de zwarte lucht; men gaat met moeite vooruit in de klibberende aarde, of liever in het slijk dat u vijfdubbele zolen maakt! Twee stappen achteruit en drij vooruit! In het vlakke veld met de vervelende diepe grachten. Men hoort niets. Eensklaps... een weerlicht twintig meters achter ons; een verschrikkelijke « dzoem » van de openspringende granaat.... Dat maakt een vreemden indruk! En zoo gedurende een half uur achtervolgd worden, en dank zij onzen spoed toch vooruit blijven.

Wij zaten dus te Schoorbakke in onzen schuilhoek naar de gevolgen van het bombardement te zien. Gelijk gewoonlijk schoot men eerst eenige hooge shrapnels om den afstand te regelen. Dan kwamen de castars af, vier te gelijk; soms acht, soms twaalf, zelfs zestien te gelijk! Zij vielen gewoonlijk achter onze stellingen, in de weide; doch jammer genoeg, ook soms dicht bij de tranchées, enkele soldaten kwetsend,

daar vielen er zelfs in de loopgrachten zelf, zoodat de soldaten die er zich in bevonden, bedolven werden. Niettegenstaande het hevig bombardement hadden wij betrekkelijk kleine verliezen : zoo omtrent 10 gekwetsten per dag en een of twee dooden, op een zes à zeven honderd man.

Wanneer de granaten te dicht vielen, kro-
pen wij in onze nis; soms vielen zij op onze
hooimijten of daartegen en dan was het een
schommelen van over en weer en wij vroe-
gen ons angstig af of de volgende weer voor
ons niet was! »

Op gansch het front was het hetzelfde
spel. Rond Keyem en Beerst is het nog
erger: het zwaar geschut van den vijand
bedelft onze loopgrachten; onze artillerie is
in de onmogelijkheid met deze der duit-
schers te kampen en de vierde divisie moet
Beerst verlaten en is op het punt te Keyem
ook te moeten zwichten; zelfs wordt er een
oogenblik gevreesd dat de verwoede aanval-

len van den vijand onze lijn op dit punt zouden doorboren. Dit ziende beveelt de Algemeene Staf dat de vijfde divisie en de Fransche fusiliers, na de Duitschers die zich vóór Dixmuide bevinden achteruit gedreven te hebben, den vijand in den flank zouden aanvallen in de richting Beerst-Vladsloo.

Onze artillerie bereidt den aanval.

Het 11^e en 12^e linieregiment bezetten het bruggehoofd van Dixmuide terwijl onze Fransche vrienden en de Belgische automitrailleurs in eenen prachtigen stormloop Beerst en Vladsloo innemen. In de straten der beide dorpen moet men over talrijke Duitsche lijken stappen. Jammer dat eenige uren later een nieuw bevel gegeven wordt van de ingenomen dorpen wederom te verlaten. Het kon niet anders : talrijke vijandelijke machten komen van Roeselare en dreigen onze tegenoffensief in den flank. 't Gevolg daarvan is dat Beerst en Keyem terug in de handen vallen van de Duitschers, terwijl in de duisternis de vlammen

opblakeren van het lieve Vladsloo door de
barbaren in brand gestoken! (1)

't Is koud en 't regent en in de grachten
huiveren onze jongens van kou en van haat
tegen den afschuwelijken duitscher!

(1) Cfr. Dixmude, par Ch. Le Goffic, op. cit., en
« *De Legerbode* » Nrs 103 en 115.

Ve HOOFDSTUK.

Het Bombardement van het Front en de Gevechten van Dixmuide, Schoorbakke en Groote Bamburghoeve.

(20^e en 21^e Oktober 1914)

De slag aan den Yzer treedt op dit oogenblik in eene nieuwe phase. Buiten het front Lombaertzijde-Groote Bamburghoeve, heeft ons leger de stellingen der vooruitgeschoven linie moeten verlaten. De verdediging van den Yzer begint. De vijand die op dit front over eene schrikkelijke artillerie beschikt, zal onze loopgrachten als 't ware met projectielen oversproeien ; op Dixmuide, Nieuwpoort en Schoorbakke zal hij zonder-

linge infanterieaanvallen doen. Zonderling, omdat zij geschieden met eene ongeken- de hevigheid, als hadden de menschenlevens voor de duitschers geene waarde meer ! Zonderling nog, omdat ze gedaan worden door zeer jonge troepen die huilend en « Hoch ! » roepend, als dronken, stormend op onze liniën afkomen en zich, om zoo te zeggen, slachten laten door onze soldaten. Waarlijk, ons leger heeft het daar lastig gehad ! Op zooveel plaatsen te gelijk gebeurden de aanvallen en zóó talrijk waren zij, dat onze Staf de reserven ook op de vuurlijn moest zenden. Nochtans zij weerstonden, onze jongens ! Sommigen hadden geene rust meer genoten sedert vier nachten ; sommigen hadden geen mantel meer en sliepen in 't open veld in hun zomerpak ; sommigen—zooals P., het vertelt—speelden 's nachts in hunne loopgrachten met de kaart om te weten wie, na eenen ganschen dag vasten, het stuksken brood langs den weg gevonden, eten zou ! « Wij dronken

het zwarte, vuile water der beek, zegt hij, en vonden dat heerlijk ! »

Op 20^{en} Oktober zal het bruggehoofd van Dixmuide de hevigste aanvallen af te weren hebben.

De Belgen aan wier hoofd de wakkere kolonel Meiser stond (1), moeten den Ooster-oever van den Yzer verdedigen, terwijl admiraal Ronarc'h en zijne fusiliers op den Westerkant stand houden.

Een weinig na 6 uur begint de vijand het bombardement der Belgische loopgrachten en der stad. Onze artillerie beschiet Vladslou en Beerst door de duitschers bezet. Tegen 10 uur komt de grauwe lijn van de vijandelijke infanterie in beweging; onze kanonnen begroeten hen met eenige salvos en de soldaten verdwijnen in den grond.

Daarop volgt een nieuw en nog heviger bombardement. De granaten suizen langs

(1) Om zijn moedig gedrag werd hij later door den Koning generaal benoemd.

alle kanten door de lucht. In eene der loopgrachten van het 12^e valt kommandant Pouplier doodelijk getroffen, zonder een zucht. Kolonel Jacques (1), aan wien Meiser de verdediging van het eigenlijke bruggehoofd heeft toevertrouwd, en zijn orders geeft van op de groote markt, wordt door eene granaat aan den voet gewond ; zich leunend op een stok gaat hij voort met zijne manschappen te besturen.

In 't bēgin van den namiddag beschikten de Belgen te Dixmuide over 71 kanonnen (2), waarmede zij honderden soldaten in 't zand bliezen ; maar 't gebrek aan zwaar geschut om dat der duitschers te bekampen, maakt den strijd ongelijk. Te 3 uur, een "Hoch !" huilend, stormen de duitschers in een dollen loop naar den secteur door het 12^e bezet. 't Was hun laatste kreet, want uit

(1) Insgelijks door den Koning generaal gemaakt.

(2) De artillerie te Dixmuide staat onder het bevelhebberschap van kolonel De Vleeschouwer.

onze rijen komt een moorddadig vuur dat ze wegmaait en hun vooruitgang stuit. (Noorderdeel van den spoorweg van Dixmuide.)

Een uur later moeten onze soldaten, wier officieren gedood of gewond zijn, genoodzaakt door het helsch bombardement dat hun tranchées overrompelt en door de duitse mitrailleuzen genomen in de flank, hun stelling verlaten en op 200 meters in eene nieuwe loopgracht plaats nemen; de vijand springt vooruit en bezet de ontruimde, wil verder komen, maar het schroot onzer kanonnen slaat hem ter plaatse neer.

Een weinig meer ten Zuiden wordt de secteur, door andere kompagnies van het 12^e bezet, met de grootste hevigheid beschoten en aangevallen. Het is hoogst noodig dat reserven onze jongens komen bijstaan; 6 kompagnies van het 11^e worden gezonden door Dixmuide, maar de vijand heeft de beweging in 'toog en op de brug over dewelke zij moeten trekken, regent het shrap-

nels; aangevoerd door luitenant-kolonel Leestmans stormen zij de brug over; in eenen draf vliegen drie kompagnies, aangevoerd door kommandant Borms naar de stelling waar het 12^e had moeten wijken, en onder den roep van "Leve de Koning" chargeeren onze jongens den vijand. Deze slaat op de vlucht en de verloren stelling wordt met zegekreten weer ingenomen.

Op de zuiderstelling gebeurt hetzelfde spel en wanneer te 18 uur, 4 kompagnies door admiraal Ronarc'h ter versterking gezonden aankomen, is de vijand uit 't zicht om zijn gelederen te herstellen. Gansch den nacht geschieden nieuwe aanvallen. Deze bereiken hun toppunt in een stormloop die rond 5 ure van 21^{en} oktober geschiedde, en met klank teruggeslagen werd. De kompagnie 3/III van het 11e, springt uit haar tranchées, vervolgt den vijand en brengt 60 krijgsgevangenen in onze lijnen terug.

De duitschers, over hun mislukken verbitterd, gaan zich wreken op een duitsehe

manier : Dixmuide wordt met de grootste hevigheid gebombardeerd ; geen kwartier van de stad wordt gespaard. Alle kaliebers van bommen worden er toe gebezigd, en 't is een oorverdoovend geluid van ontploffende granaten en instordende huizen. De hoofdkerk, natuurlijk, wordt bijzonder gemikt en staat reeds in vlam, en 't is in die hel dat de schaarsche reservetroepen zich gereed moeten houden om hun broeders in de loopgrachten te vervoegen. In deze laatsten is de toestand onuithoudbaar. Gedurende het hevig bombardement zitten onze jongens neêrgehurkt in die graven ; pakken aarde vallen op hen neder, wanneer het geen granaatscherven zijn ; nochtans roeren zij niet ; zij wachten tot dat de vijand zich zal vertoonen, en dan met, 'nen vloek tusschen de tanden zullen zij met 'nen kogel zijn vooruitgang breken.

Meer dan eens dien dag, kwamen de pruisen in dichte gelederen vooruit, maar toen konden onze 75 werken ; de lagen

vlogen in hun grijsgrauwe rijen en dan was het loopen dat zij konden doen !

Tegen 3 uur nochtans denkt de vijand dat zijn hellevuur een beslissend gevolg gehad heeft en een talrijke stormloop grijpt plaats. Maar het 11^e en het 2^e Jagers, versch aangekomen om hunne broeders te ondersteunen, en bijgestaan door Fransche Fusiliers, slaan den vijand, die de helft van zijn manschappen op het terrein laat liggen, op de vlucht.

Daarop volgt een nieuw en nog heviger bombardement van de stad, die tegen 6 uur gansch in brand staat. 't Is dan ook dat de duitschers eenen nog geweldigeren aanval doen tegen het 2^e Jagers ; onze jongens zijn met den vijand in de loopgrachten zelf handgemeen geworden. De twee laatste reserve-kompagnies van het 11^e komen de Jagers ter hulp, en die lastige dag van 21^{en} Oktober eindigt te Dixmuide in de zege van onze wapens (1).

(1) Volgens « *De Legerbode* » Nr 116 en sqq.

Meer ten Noorden van het front onder een regen van granaten die op onze lijn neergekletterd komt met een « zotmakend » geraas, houden onze soldaten stand, niettegenstaande alles. Oversten zoowel als eenvoudige soldaten, volbrengen hun plicht in kalmte en stilzwijgendheid. Allen verdienen met hunnen naam genoemd te worden, zoowel die van de Infanterie als die van de Genie, de Ruitery en de Artillerie. Wat moest het woelen en branden in de zielen van die moedigen, zooals luitenant Oudenne die op 20^{en} Oktober afbraakwerken uitvoert op den kerktoeren van Dixmuide, terwijl deze het mikpunt is der vijandelijke kannonnen ; zooals onderofficier Vivier, die gansch alleen, onder het vuur van den vijand, zonder dat iemand het hem oplegt, een kanon haalt dat men had moeten achterlaten ! Gaven zij hun leven niet ten pande, die mannen die met onderluitenant De Roover, onder een hevig infanterievuur, in 't water tot aan de heupen, met hunne handen eene loopbrug afbreken ;

en al die van het schadron gidsen van kapitein-kommandant Burnell die met dien overste, op 20^{en} Oktober de statie van Eessen gingen bezetten en vier uren lang tegen een hevig infanterievuur verdedigden ! Tot dat eenvoudig soldaatje Baichez die onder het zwaarste bombardement op 21^{en} Oktober, te Pervijse, kalm en met de grootste koelbloedigheid, de buiten dienst gestelde telegraaflijn vermaakt !

Op geene plaats van 't front mocht men rusten. In den secteur van Schoorbakke, juist als te Dixmuide en te Nieuwpoort, is het bombardement nochtans heviger, en wordt men gewaar dat de vijand langs dien kant ook infanterieaanvallen voorbereidt. Maar laten wij hier het woord aan een ooggetuige, die een episode van den slag ons voor de oogen tooverft : « Den Dinsdag morgend 20^{en} Oktober vlogen de granaten weer ferm in de loopgrachten te Schoorbakke. Op zeker oogenblik kwam men eenen van ons roepen, om eenen mitrailleur, wiens

arm afgerukt werd door eene granaat, te verzorgen. Ik vertrok met twee brancardiers; wij konden eerst achter den dijk gaan, maar op eene zekere plaats kwam de weg op dezelfde hoogte, en niettegenstaande dat wij er op onze kniën over kropen, hadden de duitschers, verscholen in eenige huizetjes van den anderen oever, ons bemerkt en vlogen de kogels rond ons. Men had den gewonde in 't eenig huizetje van den dijk achter de loopgrachten gedragen, en daar lag hij, de moedige vent, gebouwd als een reus, zonder een klacht, met den voorarm afgehouwen, een ribbe bloot en een open beenbreuk. Ik was bezig met den arm te omwinden, wanneer ik gewaar werd dat onze aanwezigheid aan de vijandelijke artillerie bekend gemaakt werd. Opeens vliegt eene granaat het dak door, de ruiten rinkelen, de grond davert en een hoop steengruis bedekt ons. Ik zegde bij mijn eigen : als wij hier nog eenige minuten langer blijven zijn wij er allen aan ! Ik haastte mij

het verband van den gekwetste te voleinden. Langs onzen vorigen weg, met eene draagberrie over de 15 meter lange helling weerkeeren konden wij niet. Langs elders nochtans was er geen gebaande weg. Er waren maar twee brancardiërs om dien zwaren vent te verdragen; ook wilde ik ze niet alleen laten gaan en, vergezeld van eenen soldaat, trachtten wij onzen gekwetste weg te dragen. Pas hadden wij het hofsteetje verlaten, of twee granaten vlogen te gelijk door het dak. Wij gingen voort in een weijtje achter het huis, ons behevend naar een hofsteetje, 400 meters verder gelegen, en gedurende twintig meters gaans waren wij aan het oog van den vijand door eene reeks kopwilgen verdoken. Eens daar voorbij, sloten de kogels ons weer rond de ooren, alhoewel de deugnieten wel zagen dat wij met eene draagberrie op weg waren. Wij haastten ons en losten elkander af, maar het was moeilijk daar te geraken uit reden van de breede grachten. Aan 't hofsteetje eindelijk gekomen, rustten

wij een oogenblik, maar daar ook komen de granaten vóór ons vallen; zij verkortten allengskens en wij moesten daar weg wilden wij niet vernietigd worden. Men had ons in 't oog en beschoot met eene batterij den weg dien men meende dat ik moest nemen om aan eene hofstee, « Groote Hemme » genaamd, te geraken, op 1.200 meters van daar. Maar alhoewel ik gebaarde in die richting te gaan, wendde ik mij inderdaad naar een hofsteê die meer op zijde lag. De granaten vlogen rond met schrikkelijk geweld. De brokken ronkten rond onze ooren en pletsten in 't water der grachten. Wij waren hijgend en uitgeput van onzen last te dragen. Omdat wij te schrikkelijk achtervolgd werden, deed ik de draagberrie nevens ons in de gracht leggen en wij wachtten eenige minuten tot dat het kalmer werd. Een weinig later waren wij op den weg die naar de « Kleine Hemme » leidt. 'k Was zeer blijde den mitrailleur uit 't gevaar gebracht te hebben. Eenige minuten later voerde hem een auto weg.

Onze andere gekwetsten kwamen zich laten verzorgen in eene soort schuur tusschen de mijten; daar moesten ze blijven tot den avond; want ze verzenden gedurende den klaren dag, ware ze bijna aan eenen gewissen dood blootstellen. Sommigen wilden daar in alle geval weggaan, omdat de granaten er zoo schrikkelijk rond vielen. Een onderluitenant aan de hersenen getroffen, riep gedurig : « Est-ce que vous allez me laisser ici? Est-ce que vous allez me laisser ici? » Niettegenstaande eene morphinesteek, stond hij op zeker oogenblik op en gevieren konden wij hem niet tegenhouden. Hij stak den arm op en kommandeerde den aanval : « En avant! En avant! vous dis-je! » 't Was een moedige officier, een oud gendarm, zeer vriendelijk, die mij eenige avonden te voren de helft van zijn bed had afgestaan. »

En het bombardement ging voort, zonder infanteriestormloopen tot op 21^{en} Oktober. Dien dag tegen 5 uur komen de grauwe kolommen in beweging; zij gaan den Yzer

oversteken : sommige duitschers dragen lange planken om over 't kanaal te slaan, maar evenals te Dixmuide op 't zelfde uur, wordt hun vooruitgang gestuit door onze geweren, mitrailleuzen en kanonnen. (1)

Een tweede aanval op Schoorbakke, ondergaat hetzelfde lot, terwijl het 8^e en 2^e de duitschers te Tervaete terug slaan.

Op het bruggehoofd van Nieuwpoort, worden gedurende die twee dagen met eene ongekende hevigheid woedende stormloopen gedaan, terwijl de vijandelijke artillerie, juist zooals te Schoorbakke, te Tervaete en Dixmuide, onze loopgrachten in stukken schiet. Om een voorbeeld te geven van de razernij van het bombardement zal het genoegzaam zijn te zeggen dat, te St. Joris, ons front op eene lengte van 400

(1) Onze artillerie ondersteunde prachtig onze infanterie en veroorzaakte schrikkelijke verliezen bij de duitschers (artillerie van de 2^e, 3^e, en 4^e gemengde brigade en eenige batterijen van de 4^e legerafdeeling).

meters, twee zware granaten ontving op het tijdverloop van eene minuut.

De strijd levert al zijn belang op omtrent Lombaertzijde en eene stelling waar het bloed met stroomen zal vlieten : de Groote Bamburghofstede.

Drie bataljons van het 5^e bezetten onze lijn van af de zee tot aan St-Joris, waar het 7^e zich bevindt. Het kruisvuur der Engelsche monitoren en onzer batterijen der 7^e gemengde brigade, bijgestaan door enkele stukken van de 5^e gemengde brigade, ondersteunen onze troepen met zeer goed gevolg. Niettegenstaande dit, slaagt de overmacht der duitschers, aan het zwaarschut bizonder te danken, er in de Bamburghofstee in 't begin van den morgen van 20^{en} Oktober meester te worden. Om 9 uur komt een bataljon van het 9^e aangerend, en neemt de stelling weer in.

Om 13 uur doen de duitschers een algemeen aanval op het bruggehoofd, en maken zich van Lombaertzijde meester.

Maar luisteren wij liever naar het verhaal van eenen eenvoudigen soldaat die, indien hij niet alles gezien heeft, de episode die hij beleefde met den grootsten eenvoud vertelt en ons eenmaal te meer het bewijs oplevert van den heerlijken moed door onze jongens in den strijd aan den Yzer aan den dag gelegd :

“ Vóór mij, eene groote vlakte met eene kleine rimpeling in 't midden ; daarop niet de minste beweging. Aan den linkerkant van den weg een klein bosch, uit hetwelk de vijand te voorschijn kwam.

't Was daar dat de beroemde “Bamburg-hofstee” zich bevond.

Sedert verscheidene uren knetterden de geweren en mitrailleuzen in haar omgeving. Uit het bosch links van den weg, zagen wij de duitschers op de knieën kruipen, hun grijs uniform kwam klaar uit op de zwarte boomtronken. Onze jongens waren uit hunne loopgrachten gekropen, en, achter de boomen verdoken, zonden zij onmeedoogend

hun lood op de grijze schimmen. Van tijd tot tijd kwam een regen kogels langs onze ooren gefloten, en dan lieten wij ons vallen in onze loopgrachten. Zooveel lijken lagen er reeds langs het bosch dat wij soms voortgingen met schieten op de dooden. Maar de vijanden kwamen van andere kanten ook. Na een half uur had ons peloton zijn 200 patronen er naar verschoten en wij moesten ons terugtrekken in eene loopgracht van de tweede linie.

Op een gegeven oogenblik schieten mitrailleuzen rechts en links van ons. Mijn kommandant vraagt mij of ik wil gaan zien of het vrienden zijn. Ik kruip in de verlatene loopgracht voort. In de weide liggen velos, ransels en lijken. De compagnie die aan onze rechterzijde lag, is zeker achteruitgetrokken. Dit ga ik aan mijn kommandant bekend maken. Hij vraagt mij nu, of ik durf gaan zien wie de hofstede bezet. Weer ben ik vooruit. In de weiden liggen buitengewoon veel gedooide koeiën.

Achter hagen en struiken kom ik vooruit. Welhaast bevind ik mij midden van lijken van Belgische soldaten, wier uitgedoofde glazen oogen naar mij kijken; een weinig verder ga ik gebogen voorbij eenen Engelschen Marinesoldaat die, bovenmate lang, het aangezicht met kogels doorboord, onkenbaar op den rug uitgestrekt ligt. Pas ben ik hem voorbij of daar sissen de kogels eener mitrailleuze mij rond het hoofd. 'k Laat me als een doode neerploffen, maar gedurende geruimen tijd ruischen de kogels rondom mij in 't gras. Hoe lang dit duurde weet ik niet. Wanneer ik hoor dat de mitrailleuze op een ander doel gemikt staat, spring ik recht en werp mij achter den dijk waar ik den kommandant der 4^e kompagnie zie die mij zegt dat de zijne in de zijde is gevat geworden, dat hij drie kwart zijner manschappen heeft verloren, en dat de Engelsche mitrail-leuzen aangekomen zijn wanneer de hofstede reeds door den vijand werd ingenomen.

'k Wist genoeg ; 'k storm naar mijne kompagnie terug, maar weerom genoodzaakt mij eene vervloekte mitrailleuze mij in 'tgras neer te werpen. Een weinig verder kom ik eenige mannen mijner kompagnie tegen ; ook in de zijde genomen, hadden zij achter eenen dijk moeten terugwijken.

Zij zeggen mij dat eene vijandelijke patroelje er in geslaagd is langs dezen kant der loopgrachten te geraken, en, inderdaad, ik hoor geweerschoten in de onmiddellijke nabijheid; een soldaat aan het been gewond roept om hulp ; onmogelijk er hem te verstrekken. Maar vooruit moet ik. Weldra vind ik mijnen kommandant, die mij uit ter harte bedankt en geluk wenscht, en om mij te beloonen, vraagt of ik den toestand wil uitleggen aan den kolonel. Ik spring op een gevonden velo ; in een regen van kogels kom ik, nat van 't zweet, bij den overste, die mij bij den generaal zendt ; deze doet het terrein dat voor ons ligt, door onze kanonnen bombardeeren. Wanneer ik mijnen major vervoeg,

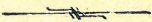
belet ik dat mijn garde-boue, mijn kader en het ondergedeelte van mijne kapote met kogels doorboord werden en dat ik zelf... geblindeerd ben. Het duitsch bombardement wordt, indien dit mogelijk is, nog heviger. Nochtans weerstaat men gansch den namiddag van de zee tot aan Lombaertzijde en van het dorp tot aan de Bamburghoeve. Eindelijk, uitgeput, zonder munities, overweldigd door eenen vijand die altijd nieuwe reserves aanbracht, gaan wij eene nieuwe stelling bekleeden tusschen Lombaertzijde en Nieuwpoort, rond de Palingbrug. Gedurende dien tijd bombardeeren de duitschers de bruggen van Nieuwpoort en de stad zelf, daar zij ons in volkomen terugtocht wanen ”.

En de ooggetuige voegt daarbij : “ Deze hardnekkige weerstand kostte veel volk, maar de duitsche vooruitgang werd er geknakt. Zij deden geene ernstige pogingen meer om Nieuwpoort te bereiken, en in ’t begin van November zal onze offensief den vijand dwingen Lombaertzijde te ontruimen”.

De duitschers gingen 's nachts voort met Nieuwpoort in gruis te schieten, en daar zij er de hand toe hebben open steden plat te halen, konden zij dit werk op 21^{en} Oktober natuurlijk ook niet staken; gedurende dien tijd komt het 6^e, door twee bataljons jagers ondersteund, in de richting van Lombaert-zijde een weinig vooruit.

Den avond van 21^{en} Oktober had ons leger op al de punten weerstand geboden en zou zijn toestand niet kwaad geweest zijn, hadde het niet zijne reserves in den strijd moeten zenden.

Indien de beloofde bijstand op dit uur daar ware geweest, nooit waren de duitschers over den Yzer getrokken.

VIe HOOFDSTUK.

De Duitschers steken den Yzer over.

Aankomst der Fransche hulptroepen.

(22^e en 23^e Oktober)

De twee dagen die ons leger op 22^{en} en 23^{en} Oktober beleefd heeft, zijn waarschijnlijk de moeilijkste, die het ooit doorworsteld heeft.

Onze jongens zijn waarlijk uitgeput; de strijd woedt op gansch het front en het bombardement der voorgaande dagen heeft nog in vinnigheid toegenomen. 't Is op het meest vooruit springend deel van het kanaal van den Yzer rond Schoorbakke en Tervaete dat de strijd de hevigste is, en dat de vijand er eindelijk in zal lukken de rivier over te geraken. Duitsche batterijen te Schoore, te

Leke en te Keyem opgesteld schieten de loopgrachten aan stuk en dooden er do-zijnen soldaten; « den 21^{en} Oktober, schrijft een soldaat van het 2^e, had de vijand reeds getracht den rechter oever van het kanaal te naderen, maar geholpen door onze artillerie hadden wij hem teruggeslagen. Gedurende den nacht gelukte hij er in, dank zij de duisternis dicht bij de brug van Tervaete eene loopbrug over den stroom te werpen en terzelvertijd plaatste hij eene reeks mitrailleuzen op den oever, die gericht waren op de Belgische loopgrachten. Veel onzer mannen werden gedood door een kogel in het hoofd of in volle borst. 's Morgens kwamen zij af « en tirailleur »; iedermaal er een over de plank wou loopen deed een kogel hem in 't water plonsen. Nochtans slaagden zij er in aldaar over het kanaal te komen, maar 't grootste deel stak te Tervaete over ». De toestand daardoor teweeggebracht was beangstwekkend gewor-den : de verdedigers van Nieuwpoort en

Dixmuide liepen gevaar in den rug gevat te worden, indien de vooruitgang van den vijand niet gestuit werd. Ook springt een deel van het 2^e vooruit; dat de duitschers tot aan Schoore teruggedrijft, terwijl het 4^e eenen hevigen aanval op Schoorbakke afslaat. Het 8^e nochtans heeft het zoo kwaad, dat het 1^e Jagers en een deel van het 2^e Jagers chargeeren, om het uit zijnen neteligen toestand te redden. De Grenadiers van hunnen kant vervolgen tot op den dijk den vijand, waarvan een groot deel in den stroom omkomt.

Gedurende die eenige uren, op die enkele honderde meters grond, is er zooveel bloed vergoten en zooveel heldenmoed getoond geworden, dat de Belgen Tervaete verdienden te behouden. Maar tegen de overmacht van den duitschen keizer, die te Calais wilgeraken en daarom over altijd nieuwe troepen beschikt, kan ons leger niet eeuwig weerstand bieden. Gedurende den nacht van 22^{en} tot 23^{en} Oktober grijpt een nieuwe en nog

geweldiger aanval, plaats die aan de 6^e en 44^e duitsche afdeelingen toelaat stelling te kiezen tusschen den linker oever van 't kanaal en de nieuwe lijn op 600 meters van deze door de Belgen verdedigd.

Langs Dixmuide blijft de vijand, vermoed door den hardnekkigen weerstand der Fransch-Belgische troepen, op zijne hoede gedurende de twee dagen van 22^{en} en 23^{en} Oktober.

Heel vroeg in den morgen van 22^{en} Oktober brachten patroeljen van het 6^e, uit Nieuwpoort gezonden, de mare dat Lombaertzijde door de duitschers verlaten was. Het 1^e Jagers en het 9^e linieregiment werden gelast zich van het dorp en de lijn tot aan de Bamburghofstee meester te maken. Gedurende den ganschen dag, moesten onze soldaten daar een hardnekkig gevecht leveren, dat tegen den avond bekroond werd : uitgenomen Bamburghofstee was ons front langs dien kant weer hersteld. Nochtans ging de strijd voort met eene bijzondere hevigheid,

de tegenstrevers waren op sommige plaatsen enkele enige meters van elkander gescheiden. Het 9^e dat reeds zoolang in den strijd was, en op 't einde van dien lastigen 22^{en} Oktober eenen geweldigen duitschen aanval ten zuiden van Lombaertzijde had teruggeslagen, zal nog gedurende den ganschen nacht en den volgenden morgen zegevierend de stormloopen van den vijand knakken. En in den donder van de kanonnen die de ruiten deed daveren tot in Holland, hoorden onze jongens van 't 9^e uit de duitsche loopgrachten den kreet stijgen in correct Fransch « Rendez-vous, Messieurs ! » en onmiddelijk daarop antwoorden het korte energieke « Jamais » van luitenant Van Parijs. Den volgenden morgen sloegen zij, door de soldaten van het 1^e Jagers geholpen, de duitschers op de vlucht, hun 2 mitrailleuzen en verscheidene krijgsgevangenen nemend.

Een weinig meer naar 't Oosten, te St-Joris, is de toestand voor het 7^e onhoudbaar geworden ; het bombardement, gelijk overal

elders, woedt er met de grootste hevigheid ; maar laten wij hier een ooggetuige aan het woord :

« Donderdag 22^e Oktober. — Het geraas blijft voortduren..... Duitsche shrapnels, zwart, geel, groen of rozig springen met een sissend geluid op 20 meters van ons open, en nochtans, blijven onze jongens op hun plaats stoïsch..... Wij veranderen van stelling, en begeven ons door Ramscapelle, ten Noorden van dit dorp. Rondom ons liggen gedooide paarden en stukgeschoten automobielen, de huizen zijn herschapen in steenhopen. Wij maken verschansingen voor de stukken onder een gestadig gekletter van shrapnels ; men gewent er zich aan. Na dit ontbijt met..... shrapnels, wij kregen er geen ander dien dag, veranderen wij van plaats en verschansen ons rond Oostkerke. Om 10 uur overvliegt een duitsehe vliegenier onze stelling, en een goed kwartier later regent het granaten om onze paarden en batterijen. De duitsehers vallen Stuivekens-

kerke en Oud-Stuivekenskerke aan. Wij beschieten Keyem en Tervaete om hun reserven te beletten vooruit te komen en hen te beletten bruggen over den Yzer te werpen. De kommandant, die als observateur het geschut regelt, ziet de duitschers door ons vuur onaangenaam verrast als musschen uiteenvliegen. Welk oorverdoovend gerucht ! Al de Belgische groepen artillerie schieten te zamen, de duitschers antwoorden met hun grof geschut. Zoo zeer zijn wij verbeest door het geraas der kanonnen, mitrailleuzen en geweren, dat wij zelf geen acht meer geven op de projectielen die ons zijn bestemd.

Tegen avond, komt er een weinig kalmte weer ; maar de vuurgloeden blakeren : de kerk van Pervyse stuikt in een triomfantelijk vuurwerk neer. Stuyvekenskerke en oud-Stuyvekenskerke vormen eenen enkelen vlammenpoel ; Dixmuide staat in vlam ; voor ons, achter ons branden de hofsteden : 't is een hellevisioen ! »

Op 23^{en} Oktober, wordt het 7^e in de

stukgeschoten loopgrachten door het 14^e en 111^e bataljon van het 1^e Jagers vervangen. Gansch den dag, 's nachts en den 24^{en} zullen onze soldaten aldaar voorbeelden geven van den grootsten moed. Te 12, 30 uur van den nacht van 23^{en}/24^{en} Oktober bevond zich aldaar de hulpofficier Anciaux van het 14^e als kommandant eener kompagnie met nog 7 man ! Niettegenstaande dit weigert hij zonder uitdrukkelijk bevel die plaats te verlaten. Hulpofficier Bastin, van het zelfde regiment, ontvangt het bevel Anciaux bij de Eendracht-Brug te vervangen. Als hij van zijn major afscheid neemt zegt hij hem « Mijn Major, ik zal gaan, maar ik zal er sterven, 't is mijn plicht ! »

Maar 't is langs Schoorbakke en Tervaete dat de strijd het meeste belang oplevert. Het bruggehoofd van Schoorbakke bleef in de handen onzer troepen tot in den nacht van 23^{en}. Een helsch vuur, dat de verdedigers van alle kanten overvalt, dwingt de soldaten (4^e linieregiment) zich terug te trekken. Te

Tervaete insgelijks moet het 8^e tegen middag zich terug trekken. Eene nieuwe lijn werd bezet door onze troepen, gaande van het kasteel Vicogne en Stuivenskerke naar Schoorbakke.

De toestand werd zeer netelig.

Maar als wilde de voorzienigheid niet toelaten dat de heldhaftige weerstand der Belgen nutteloos geweest ware, kwamen in den achternoen van dien dag de eerste kompagnies van de 42^e Fransche afdeeling aan.

VIIe HOOFDSTUK.

De Verdediging van den spoorweg Nieuwpoort-Dixmuide en de Overstrooming.

(24^e tot 31^{en} Oktober)

De Duitschers die te Schoorbakke en te Tervaete over het kanaal van den Yzer gekomen zijn, bedreigen Dixmuide en zijne verdedigers te omsingelen. Om dit gevaar te keer te gaan, zullen de 3^e en 2^e linieregimenten weerstand bieden en enkel voet voor voet terugtrekken op den Kleinen Beverdijk. Het gevaar is nochtans niet geweken. Om aan de Fransche hulptroepen den tijd te geven om talrijk aan te komen, doen twee bataljons van het 9^e en twee van het 1^e Jagers,

gesteund door zekere elementen van de 5^e legerafdeeling en der Fusiliers, eenen woedigen aanval op Stuivekenskerke. Het dorp blijft in de handen der Duitschers, maar de vijandelijke vooruitgang is op die plaats voor dien dag (24^e Oktober) gebroken.

Hoe zijn zij mis, dezen die beweren dat ons leger, na 23^{en} Oktober gedurende lange dagen nog, geen rol in den slag aan den Yzer gespeeld heeft ! Zeker droeg het alleen den last van den weerstand niet meer, maar welken heldenmoed moesten onze vermoeide soldaten niet hebben, om in den nacht van 24^{en}/25^{en} Oktober te Dixmuide, na eenen dag van ongehoord bombardement, vijftien razende stormloopen af te slaan ? De Duitschers kwamen in dichte gelederen aangerend en om zich een weinig uit te rusten, deden sommige bataljons, die reeds 72 uur in de loopgrachten waren, na al hunne patronen te hebben verbrand, aanvallen met de bajonet (11^e en 12^e linieregimenten). De vijand, uitgeput, en verstomd over zulken

weerstand, moest den 25^{en} wijken; maar hij ging voort ons front op gansch zijne lengte te beschieten met minder hevigheid nochtans.

Twee duitsche aanvallen, een op het bruggehoofd van Nieuwpoort een ander op Dixmuide, werden gebroken, een derde aanval 's avonds van 25^{en} Oktober weerom op Dixmuide gedaan, lukte erin met een bataljon in de stad te dringen. 's Anderdaags werden de soldaten ervan tot den laatsten gedood of gevangen genomen.

Den avond van 25^{en} Oktober, zag men met schrik dat onze artillerie, die sinds den 18^{en}, zonder ophouden aan het geschut der duitschers met zulke hevigheid had geantwoord, over bijna geen granaten meer beschikte. De toestand werd daardoor bijna wanhopig. 't Is toen dat onze Staf het besluit nam, de bruggen over den spoorweg van Nieuwpoort tot Dixmuide aan te vullen en met het hoog tij de sluizen van Nieuwpoort te openen. Gedurende drie dagen wrochten onze genietroepen zonder

ophouden, terwijl den 27^{en} het 4^e een Duitschen aanval op Boitshoucke en de Grenadiers eenen anderen op Pervyse met klank, afweren. Dien zelfden dag viel de vijand, om 10 uur 's avonds, Ramscapelle, Pervyse, Lettenburg en Dixmuide aan, gelukkig werd hij na eenen ganschen nacht vechtens teruggeslagen.

Den 28^{en} werden de sluizen van Nieuwpoort geopend en de groene wateren rolden over 't land, langs den dijk door de helling van den spoorweg gevormd.

Den 29^{en} zou de laatste geweldige aanval plaats grijpen. De vijand moest zich meester maken van het spoor, kost wat kost, want de overstroming klom hooger en hooger. Tegen gansch ons front geschiedden zijne ondernemingen. Te Boitshoucke en te Pervyse slaat het 4^e in den morgen de Duitschers terug; eene tweede poging ondergaat, dank aan den weerstand van het 4^e en het 3^e, het zelfde lot. Op de andere deelen van onze lijn was het grootendeels een artilleriegevecht dat in

hevigheid toenam in den morgen van 30^{en}. Overall wordt de vijand teruggedreven; enkel te Ramscapelle geraakt hij over het spoor. Belgen en Franschen hebben geen rust of hij moet daar weg; gansch den nacht wordt er voor 't bezit van 't dorp gevochten.

Op 31^{en} October, om 9 uur, worden de duitschers gedwongen weer over den spoorweg te trekken.

Voor de helling van dezen strekt zich de spiegel uit van het zoutwater door de Belgen over hun vruchtbaarste streek gezonden. Lijken van duitschers, paarden, helmen, wapens drijven er in, kanonnen zijn er in verzonken.

De groote offensief van het grootste der legers is gebroken door het klein, eerlijk, moedig Belgisch leger.

De slag aan den Yzer is ten einde (1).

(1) Dat men niet geloove dat de rol van ons leger hier eindigt! Langs den loop van den Yzer zal het jong bloed onzer soldaten, jammer genoeg, nog vergoten worden. Maar de geweldige, algemeene, en ietwat epileptieke offensief van den duitschen keizer op dit front, is voor verscheidene maanden, en wellicht voor altijd, gebroken.

NAWOORD

Waarom wij « De Slag aan den Yzer » schreven ?

Omdat iedereen het zijne moet bijdragen opdat onze jongens, onze helden, die het vaderland gered hebben, eer geschiedde, veel eer !

Want zij hebben het Vaderland gered, onze soldaten van 1914 !

Ons lief klein Vaderland, waar men zoo gelukkig, zoo gemakkelijk, zoo behaaglijk leefde !

Men had kunnen denken dat de stoffelijke bekommelingen, de begeerte van 't genot, al 't andere ons had doen vergeten.

Maar neen !

Wanneer op 3^{en} Oogst 1914 de vraag van den duitschen keizer en ons antwoord gekend waren, zijn de zielen van *alle* Belgen tot eene enkele versmolten, bereid tot alles. 't Is die ziel die alles geleden heeft en alles lijden wil, voor de eer, den roem en de grootheid van ons Land.

Die ziel leeft, bijzonder in het harte van onze soldaten.

Onze soldaten die, met nen glimlach op de lippen, naar Luik trokken om te sterven. Want zij wisten wel met wien zij te doen hadden ! Nochtans zij beefden niet, zij vreesden niet. Zij voelden, zonder het te zeggen, de koninklijke gedachte : dat men niet moet hopen om te ondernemen, dat men niet moet lukken om te volharden !

Triomfantelijke en droevige dagen braken aan. De duitschers werden tegengehouden, maar hun overmacht deed ons wijken.

En van Luik tot aan den Yzer, moesten zij immer wijken, onze soldaten ! De wegen op de welke zij terugtrokken, waren bedekt met hun bloed !

Verstaat gij wel wat dat is, weerstand bieden en met zekerheid weten dat men zal moeten terugtrekken na eenige dagen omdat de strijd te ongelijk is, en nochtans, niet toegeven en maar weerom weerstand bieden ?

Maar een dag kwam, waarop zij niet meer achteruitgingen ; 't was op 't oogenblik dat onze jongens de laatste steden van ons land

gingen verlaten. Op de kleine Yzerrivier maakten zij halt en front en braken er den hoogmoed en de kracht van den duitscher.

Ja, indien Luik prachtig was door den wilden patriotischen moed van allen, indien Antwerpen het bewijs opleverde van onze treurige onmacht tegenover hunne kolosale uitrusting, indien de terugtocht heerlijk was om den wil van nog niet te sterven en zich eens te wreken, is de strijd aan den Yzer, de zuiverste en hoogste glorie van het belgisch Leger, dat daàr, ten koste van de grootste krachtinspanning en de grootste verliezen, door een plotselingen ommekeer den duitscher tegenhield en zijn vooruitgang knakte.

Daardoor hebt gij, Soldaten van 1914, ons Vaderland gered !

Op de hachelijke oogenblikken van den slag aan den Yzer, wanneer van alle kanten het schroot over het veld vloog en de grauwe rijen razend tegen onze jongens aanstormden, steeg een kreet omhoog : « Leve de Koning ! »

en de zwarte duivels, zooals de vijand onze soldaten noemde, liepen de Duitschers te gemoet en met de punt van de bajonet dreven zij hen op de vlucht.

« Leve de Koning ! » roepen zij en dit wil zeggen : « Ons leven slachtofferen wij voor 't Land, voor Zijn inrichting, voor Hem die ons geleidt, voor onze haardsteden, voor onze huisgezinnen, voor ons manier van denken en gelooven, voor ons eigen Belgische zeden, voor dit alles zonder hetwelk een mensch niet waarlijk mensch is en blijft ».

Door ons dit te hebben doen gevoelen, door aan al de Belgen het klaar besef te hebben gegeven, dat ons Vaderland iets werkelijk is, dat ons Vaderland één moet zijn in zijne verscheidenheid, dat het groot moet zijn, *daardoor hebt gij, Belgische Soldaten van 1914 een tweede maal ons Vaderland gered !*

Eere zij U !

Eere zij uwen Koning !

Eere zij ons Vaderland !

Parijs, 1en Augusti 1915.

